

IGAZSÁGÜGYI SZAKÉRTŐK

A Kormány [T/9782.](#) számon nyújtotta be az igazságügyi szakértőkről szóló törvényjavaslatát. A módosítás célja, hogy az igazságügyi szakértői tevékenységet és annak szervezetrendszerét átfogó törvényben szabályozza.

Az igazságügyi szakértői tevékenység reformja

A [2005. évi XLVII. törvény](#) az igazságügyi szakértői tevékenységről (továbbiakban: Szaktv.) határozza meg a szakértői alkalmasság jogi és szakmai kritériumait, valamint azoknak a körét, akik ilyen tevékenységet végezhetnek. A törvényhez több miniszteri rendelet is kapcsolódik, pl. [a névjegyzékről](#), [a szakterületekről](#), [az alapismeretek oktatásáról](#), [a szakértői képzésről](#), [a szakértői testületekről](#).

Székely László, az **alapvető jogok biztosa** [2014. júliusában áttekin-tette](#) az igazságügyi szakértői eljárások elhúzódásának hátterét, és a helyzet megoldásáért az igazságügyi miniszterhez fordult (ld. az [AJB-7766/2013.](#) és az [AJB-512/2013.](#) számú ügyek). Az ombudsman a probléma okait a szakértők alacsony létszámára, a kompetencia hiányára, a kirendelések magas számára, és a szabályozás további hiányosságaira vezette vissza. A biztos jelzéseire adott válaszában Trócsányi László igazságügyi miniszter kifejtette, hogy a minisztérium 2015-ben tervezi az igazságügyi szakértői szakterület komplex felülvizsgálatát (MTI, 2014. november 3.).

Az igazságügyi miniszter több fórumon is hangsúlyozta, hogy szükséges az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom erősítése, az igazságügyi köztestületek által ellátott közfeladatok minőségének emelése, olyan szakértői gárda kiépítése, amely feddhetetlen, közbizalmat élvez, és nem befolyásolható. A miniszter szerint erősíteni kell a szakértői kamarát, amely anyagilag gyenge köztestület ([MTI, 2014. december 27.](#); [Magyar Nemzet, 2015. január 10.](#)).

Patyi Gergely (2014-ben az **IM igazságügyi kapcsolatokért felelős államtitkára**) megoldandó feladatként jelölte meg a területi egyenlőtlenségeket a szakértői rendszerben (pl. kevés az orvosszakértő), a minőségbiztosítás hiányát, a szakértői díjak késedelmes kifizetését, illetve a szakértői nyilvántartás hibáit ([Magyar Hírlap, 2014. december 6.](#)).

2014-ben a **Kúria szakértői csoportja** (Joggyakorlat-Elemző Csoport) több hónapnyi kutatómunka után közreadta a szakértői bizonyítással kapcsolatos [„A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban”](#) című összefoglaló véleményét.

- A szakértő a hatóság (bíróság, közjegyző, ügyészség, rendőrség stb. kérésére) szakterületének ismereteire támaszkodva szakvéleményt ad.
- A szakértő szakvéleménnyel segíti a tényállás megállapítását, a szakkérdés eldöntését.
- A szakvélemény, mint bizonyítási eszköz, a benne foglalt bizonyító ténnyel (bizonyíték) hozzájárul a bizonyítandó tény megítéléséhez.
- A szakvélemény tartalmilag lehet vélemény és szakmai ismeret közlése is.
- A bizonyítás részeként felhasznált szakértői vélemény a XIX. században kezdett elfogadottá válni a magyar igazságszolgáltatásban.
- Magánszakértői vélemény: a nem bíróság által kirendelt, hanem a peres felek által megkeresett szakértő véleménye.

KÜLÖNLEGES SZAKÉRTELEM

Amennyiben a perben bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelemre van szükség, a hatóság szakértőt alkalmazhat. A különleges szakértelem az eljárás során a **nem jogi jellegű, hanem az eljáró jogászok ismereteit meghaladó jártasságra, egyedi szakismeretre vonatkozik.**

A szakértő alkalmazása biztosíthatja a minél pontosabb tényállás-megállapítást.

Az [1998. évi XIX. törvény](#) a büntetőeljárásról 99. § (1) írja elő, hogy „ha a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőt kell alkalmazni.”

Az [1952. évi III. törvény](#) a polgári perrendtartásról 177. § (1) értelmében: „Ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki.”

A KIRENDELÉS

A kirendelés kirendelő határozattal történik. Ebbe foglalják bele többek közt azokat a kérdéseket, amelyekre a hatóság a nyilatkozatot várja. Általában egy szakértő felkérése elegendő, de előfordulhat több alkalmazása vagy un. szakértői csoport alakítása. Egyes esetekben a törvény a kirendelést kötelezővé teszi.

A megfelelő szakértő kiválasztásánál jogi és szakmai szempontokat is figyelembe kell venni. A kirendelő választhatja

- a szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértőt;
- szakvélemény adására feljogosított gazdasági társaságot;

- külön jogszabályban meghatározott szervezetet, szakértői intézményt;
- különleges esetekben eseti szakértőt.

A kirendelés nem utasítható vissza (felmentésre van lehetőség). A büntetőeljárás során a vélemény „vizsgálat” alapján készül el, melynek során a terheltnek és a sértettnek is közreműködési kötelezettsége van.

Ennek eredményeként írásbeli szakvélemény születik, melyet a kirendelő köteles értékelni. A szakértő a szakvélemény tartalmával összefüggésben nem utasítható.

A szakvélemények késedelmességének megelőzéséhez a jogalkotó határidőt állapít meg, a kötelezettségek megszegésének esetére szankciókat ír elő.

„A szakértői tevékenység minőségbiztosítási követelményei, de a szakkérdésben való szakértői kompetenciának a jelenlegi általánosnál részletesebb, és rendszeresen aktualizálásra kerülő meghatározása jelentősen csökkentené a szakvélemények kiegészítését, illetőleg a hiányosságok más szakértő kirendelése miatt történő eljárás elhúzóadásokat, illetve költségtöbbleteket.”

(dr. Wirth Béla - dr. Ferencz Miklós / Kúria Joggyakorlat-Elemző Csoport véleménye, 2014. – 46. o.)

A NÉVJEGYZÉK

Az igazságügyi szakértő jogi és szakmai alkalmasságát a névjegyzékben való rögzítése garantálja, amelyet az igazságügyi szakértői névjegyzék vezetéséről szóló [210/2005. \(X. 5.\) Korm. rendelet](#) szabályoz. **A névjegyzékbe való bekerülés normatív aktus**, ahhoz nem fűződik semmiféle minőségbiztosítási gyakorlat, lényegében csak formai előírásoknak kell megfelelni (pl. büntetlen előélet, képesítés, szakmai gyakorlat, kamarai tagság).

Egyes elemzők szükségesnek tartják a szabályozás megváltoztatását, hogy a felvétel során a jelölt szakismeretének, szaktudásának színvonala is legyen vizsgálat tárgya, ne anyagi jog legyen a névjegyzékbe kerülés (dr. Wirth Béla - [Kúria Joggyakorlat-Elemző Csoport véleménye, 372. o.](#)).

A KAMARA

Az az igazságügyi szakértői kamaráról szóló [1995. évi CXIV. törvény](#) hatálya lépése után 1996-ban megalakult a **nyolc területi** kamara, amelyek közösen alkotják a **Magyar Igazságügyi Szakértői Kamarát (MISZK)**. A kamara köztestületként, a törvény által meghatározott közfeladatokat látja el, önkormányzati elvek alapján működik, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, ellátja a szakértők felletti szakmai felügyeletet. A tagság kötelező. A külföldi joggyakorlatra ez nem jellemző, ott gyakran egyesületek, felsőbb bíróságok látják el a szakmai koordinációt, a továbbképzési feladatokat, és a névjegyzék vezetését.

A kamarákat érintő problémák: a jogalkotó nem rendezte a működéshez szükséges pénzügyi háttérrel, így a kamarák tagdíjából tartják fenn magukat; aránytalan a tagság területi megoszlása; nincsenek továbbképzések; nem adnak ki módszertani levelet; az etikai eljárásokat nem megfelelően folytatják le.

Statisztikai adat a szakértők számáról: Patyi Gergely az IM államtitkárának közlése szerint kb. **4300-4500 a szakértők száma** ([kormany.hu, 2014. szeptember 24.](#)).

KÜLFÖLDI JOGGYAKORLAT

USA: a [bíróági eljárások során](#) az un. expert witness-nek hangsúlyosabb szerepe van, mint a szakértőnek a magyar bizonyítási eljárásokban. Alapvetően a szakértőket a vád és a védelem maga választja ki, szükség esetén a bíróság is megteheti ezt. Meghallgatását az indítványozó kezdi meg, kérdéseket a másik fél tehet fel, nem pedig a bíró. Lehetőség van a szakértő vallomásának kétségbevonására. Elvileg a perbe bevont szakértők száma nincs meghatározva.

Ausztria: Az osztrák polgári perrendtartásban ([ZPO](#)) a bíróság hivatalból, a felek kérelme nélkül is kirendelhet szakértőt. A jog megkülönböztet eseti és igazságügyi szakértőt. Kö-

zel 9.000 bírósági szakértő van [a névjegyzékben](#). A jelentkező alkalmasságát – amennyiben megfelel a feltételeknek – egy bizottság állapítja meg. Az öt évre szóló regisztrációt, kérelemre, tíz évvel meghosszabbíthatják.

Egyesült Királyság: a [polgári peres eljárás](#) a bíróság kötelezettségévé teszi, hogy csak az ésszerűen szükséges szakértői bizonyításoknak adjon teret. A szakértő az amerikai gyakorlathoz hasonlóan egyfajta tanú (expert witness), melynek a bizonyítási súlya sokkal nagyobb a ténytanúnál. A [névjegyzékbe](#) kerüléshez a szokásos minősítésen túl három fő (pl. ügyvédek) ajánlása is szükséges.

Franciaország: Közel 9.600 bírósági szakértőt tart nyilván az [Igazságügyi Szakértők Nemzeti Szövetsége](#). A jelöltek kétévi próbaidő után kaphatnak öt évre szóló igazságügyi szakértői kinevezést és kerülhetnek fel a bírósági listákra. Ötévenként a jogosultságot felülvizsgálják. Az egyes szakterületnek külön elnökségi hivatala van, amelyet a 10-15 főből álló tanács vezet.

Németország: a polgári peres eljárás ([ZPO](#)) nem tesz különbséget a magánszakértői és a perben beszerzett szakértői bizonyíték között. A [névjegyzékben](#) szereplő kb. 4800 szakértő regisztrációja öt évig érvényes, ezután meg kell újítani a szakmai alkalmasságot.

Összegzés: A Kúria Joggyakorlat-Elemző Csoportjának véleménye szerint a vizsgált országok közül **csak Magyarországon lehet a szakértői listára felkerülni szakmai alkalmassági vizsgálat nélkül.**

Külföldön ezt a feladatot arra jogosított **minősítő szervezetek** végzik, a **regisztráció** általában **öt év**. A **névjegyzéket** nem a minisztérium, hanem **szakmai szervezetek kezelik**. A névjegyzékek **bárki számára hozzáférhetőek**, könnyen kezelhetőek.

AZ EURÓPA TANÁCS AJÁNLÁSAI

[Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R \(81\) 7. számú ajánlása](#) az igazságszolgáltatás igénybevételét megkönnyítő eszközökről B/7. pontjában azt fogalmazza meg, hogy a tagállamoknak elő kell segíteniük az olyan szabályozás bevezetését, hogy a lehető legkevesebb szakértő alkalmazására kerüljön sor az eljárásokban.

A „legkevesebb szakértő elve” része a magyar eljárásjogi törvényeknek: az 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról [177.§\(1\)](#) kimondja, hogy rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni, több szakértőt csak

különböző szakkérdések felmerülése esetében lehet kirendelni.

Az 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról [101. § \(1\)](#) alapján is rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni.

[Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R \(84\) 5 számú ajánlása](#) az igazságszolgáltatás működését elősegítő polgári eljárásjogi irányelvekről 8. pontjában – annak érdekében, hogy a **szakvélemények elkészítése a határidőkön belül történjen** – olyan szankciókat fogalmaz meg, mint a honorárium csökkentése, a költségek és az okozott kár megfizetésére kötelezés, valamint fegyelmi büntetések alkalmazása.

Források:

- [2005. évi XLVII. törvény](#) az igazságügyi szakértői tevékenységről
- [1995. évi CXIV. törvény](#) az igazságügyi szakértői kamaráról
- Összefoglaló vélemény: A szakértői bizonyítás a bírósági eljárásban – [Kúria Joggyakorlat-Elemző Csoport, Budapest, 2014. december 19.](#)
- Büntetőeljárás jog I. – Hack Péter (szerk.). Budapest, ELTE Eötvös K., 2014.
- A polgári perbeli bizonyítás gyakorlati kézikönyve – Kengyel Miklós (szerk.). Budapest, KJK-KERSZÖV, 2005.
- Balla Lajos: Szakértővel a tárgyalóteremben – In: Elek Balázs (szerk.): Az orvosszakértő a büntetőeljárásban. Debrecen, DE ÁJK, 2012. 23-33. o.
- Grósz Tamás: Szakértői bizonyítás a polgári peres eljárásban – [Debreceni Jogi Műhely, 2011.4.](#)
- Várdai Viktória Jáde: A szakértők és a szakvélemény új helyzetének lehetőségei a büntetőeljárásban – In: Varga Norbert (szerk.): Az új Alaptörvény és a jogélet reformja. Szeged, SZTE, 2013. 327-339. o.
- Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban – Budapest-Pécs, Dialóg Campus, 2006.
- Merz Ágnes: Szakértők az igazságszolgáltatásért - Egyeztetés alatt az igazságügyi szakértőkről szóló új törvény - Megoldások és kifogások – [Jogi Fórum, 2016. március 17.](#)
- Gergely Zsófia: Kitorhat az igazságügyi szakértők lázadása – [hvg.hu, 2016. január 29.](#)
- Magyar Igazságügyi Szakértői Kamara [honlapja](#)

Készítette: dr. Draskovich Edina
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA
KÖZGYŰJTEMÉNYI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI IGAZGATÓSÁG

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.